

Ca. 1916-10

FAKTA

Dokumenttype:
Brevudkast

Sprog:
Dansk

Omtalte personer:
Jacopo Bassano
Anna Frederikke Birch
Astrid Birch
El Greco
Jens Adolf Jerichau
Frederikke Cecilie (Leth) Birch
August L. Mayer
Julius Meier-Graefe
Statens Museum for Kunst
Jens Thiis
Jacopo Tintoretto
Ludwig Zottman

Arkivplacering:
J.F. Willumsens Museum
Arkivkasse: C/III/6 - GrecoBogen

DOKUMENTINDHOLD

Knudtzon har oplyst omstændighederne omkring Jerichaus død, og Willumsen takker derfor.

Derudover har Willumsen betvivlet, at Knudtzons maleri er udført af El Greco, og han besvarer en række af Knudtzons spørgsmål desangående.

TRANSSKRIFTION

Jeg har modtaget begge Deres Breve, kun med nogle Timers Mellemrum. Vi er Dem meget taknemlig for Deres fyldige Beskrivelse af Jerichaus Død og af den Tid som gik forud. Vi er begge meget bevægede ved at høre at han har gjort Ende paa sit Liv. Da han selv søgte Døden har han jo faaet den Hvile som han ønskede. Man skal ikke beklage de Døde. Derimod den stakkels Familie. Vi kender Moderen, Tante Birch og Bedstemoder Birch gennem mange [Aar] og vi ved at det maa have været et haardt Slag for dem.

Vær saa venlig hvis De skulde se dem at give dem vor Hilsen og vor største Medfølelse. Fra Jerichau havde vi den 2 August et Brevkort, det [maa] have været skrevet kort før hans Død. Der stod blandt anden "Ægteskabet blev ikke til noget^[1]". Vi havde været noget sammen i Spanien i fjor Efteraar.

-

Det har interesseret mig at se et Fotografi af Thiis gamle Mand. Men desværre var det ikke ledsaget af nogen Beskrivelse, saa det er helt umuligt for mig at danne mig noget Begreb om Billedets Virkning. Det ser noget tungt og træskaaret ud, hvilket ikke er helt gode Tegn. Kraven er ikke rigtig. Den var i Mode omkring 1600 og da ikke i Venedig men i sydlige Egne.

Kraven paa Deres Portræt tyder ogsaa paa en lidt senere Tid end 1570. I Thiis Portræt er det Udtrykket om Munden der virker mest Grecosk paa mig, tillige med det højtsiddende Øre.

Det er en meget vanskelig Ting at attribuere Portrætter. Der er som Regel saa lidt at holde sig til, navnlig naar der ingen Hænder er. Med figurrige Komposition gaar det langt sikkere. Der er Hoveder Hænder Fødder Stilling. Komposition de enkelte Typer. Baggrunde med Træer og Arkitektur m.m.

Men [D]e stille mig flere Spørgsmaal som jeg nu skal forsøge at besvare:

1

Jeg husker et Grecoagtigt i Portræt Brera Milano, Numeret har jeg ikke her hos mig. Ogsaa flere i Prado, der gaar for Tintorettoer, men jeg synes ikke de kan være af ham. Ved at se dem paa dem flere Gange med Maaneders Mellemrum, opgav jeg dem. De er ikke fotograferede.

2

De siger; at De ikke forstaar Dem paa Billedets Teknik, ja at De helst vil

holde Dem udelukkende til Indholdet. Jeg mener, at det er nødvendigt at forstaa sig paa begge Dele. Da jeg er Maler har jeg vel særlige Forudsætninger til at forstaa Teknikken.

Men forøvrigt mener jeg noget andet ved Teknik end hvad Kunsthistori[k]erne almindeligvis mener. Hvis min Bog engang kommer ud, vil De forstaa hvor stor Værdi den har.

3)

Hvorfor deres Portræt virker spansk, fordi det er malt i en Periode da Dragter og Haarklipning var efter spansk Mode, og saa paa det lange smalle Ansigt. Men husk paa at den samme Mode var ogsaa i Frankrig paa den Tid.

4)

Det urigtige i at stille Deres Portræt til Sammenligning med Galleriets er en Følge af at Greco forandrede sig overordentligt stærkt i Løbet af ganske faa Aar. De har vel neppe set Grecos Portræt af den rødskeggede unge Mand der er i Wien, da det er gemt hen i Depotet. Det ligger forud for Galleriets, svarer omtrent til Perioden Døberen Johannes Henrettelse. Og hvilken Forskel er der ikke i de to? Det er som en hel anden Malers Arbejde; men det passer udmærket ind i Rækkerne og saa har vi Traditionen og den falske Signatur fra 1600 som en Borgen for at det er af ham.

Det var vist alt.

Endelig maa De ikke kalde Galleriets Portræt for en Rabbi. Manden er ikke Jøde. Han hørte til denne østerlandske venetianske Type, som vi endnu kan se gaa igjen hos Gondolierne. Han kan muligvis være fra en af de venetianske Kolonier paa de græske Øer. Jeg har haft Fotografiet af ham med paa en Rejse til Kreta og Grækenland og talt med Grækere derom.

Og til Slut, den saakaldte Greco Klynge i München kender jeg jeg har korresponderet med dem.

Mejer-Graefe er en gammel Ven af mig og Aug L Meyer har jeg truffet ved et Tilfælde. Han stikker ikke dybt.

Han har været i Spanien og hold Foredrag over Greco. De kan jo nok tænke at han ikke kan lære Spanierne noget.

I Spanien hvor et hvert dannet Menneske kan Greco som sit Fadervor.

Rejser man paa Jærnbane kommer man straks i Diskucion om Greco. Jeg vil ikke sætte paa Prent hvad Spanierne mener om hans Foredrag – Men denne Klynge hylder det bekjendte militariske ^[1]"Deutschland über Alles", og "naar man engang har sagt noget, maa han blive ved med at sige det samme selv om det er galt." (Som forøvrigt ogsaa en Dansk har sagt).

Der var en Mand der hed Zottman han lavede en Bog om Bassaniernes Kunst. De[n] var slem. Naar jeg skriver til en Museums Direktør i Italien for at spørge ham ud, om det kan være rigtigt det Zottmann har sagt, svarer Direktøren Åh den ulykkelige Bog af Zottmann

Samme Zottmann tog sig over i et Tidsskrift i Kristelig Kunst¹ at tillægge

Greco en lang Række nye Billeder han fandt paa Gallerierne. der var ikke et -

Saavidt jeg ved har ingen af disse Folk set Galleriet Portræt, men det er maaske netop af den Grund at De kan henhøre det til den spanske Periode

-

Men De har jo Lov til at lægge hvor De vil og jeg hvor jeg vil. Jeg skal ikke indlade mig paa nogen Kamp desangaaende. Jeg skal nok tømre min Opbygning solidt sammen.

---

¹ Ludwig Zottman: "Zür Kunst von El Greco" i: Die Christliche Kunst 3 (1906-7)

Jeg har modtaget begge Deres Breve, kun
med nogle Times Mellemrum ~

Vi takkede Dem meget taknemlig for Deres
fjeldrige Beskrivelse af Gerrichaus Død
og den Tid som gik forud. Vi er begge
meget beklagede ved at høre at han
har gjort Ende paa sit Liv. Da han
selv sigte Døden har han jo faaet den
Hvile som han ønskede. Man skal ikke
beklage de Døde. Derimod den stakkels
Familje. Vi kendte Moderen, Tante
Birch og Bedstemoder Birch gennem
mange og vi ved at det maad have
været et haardt Slag for dem.
Være saa venlig hvis De skulde se Dem
at give dem vor Hilsen og vor største
medfølelse. Fra Gerrichau havde vi
den 2 August et Brevbort det maad
have været skrevet bort for hans
Død. Det stod ^{beamt} ^{midt} ægte skabt blev ikke
noget. vi havde været noget sammen
i Spanien i For Efteraars ~

Det har interesseret mig at se et
Fotografi af Thuis gamle Mand.
men desværre var det ikke ledsaget af
nogen Beskrivelse, saa det er helt
C III 16 "Korrespondancer"

umuligt for mig at danne mig noget
Begyreb om Billedets Virkning -

Det ser meget tungt og træskaaret
ud, hvilket ikke er helt godt Tegn.
Kraven er ikke rigtig. Den var i
mode omkring 1600 og da ikke i Venedig
men i Sydlige Egne -

Kraven paa Dens Portraet tyder ogsaa
paa en lidt senere Tid end 1570,

J. Thris Portraet er det Udtrykket om
Munden der virker mest greest paa
mig, tillige med det højt siddende
Hue -

Det er en meget vanskeligt Ting at attribuere
Portraetter. Der er som Regel saa lidt
at holde sig til, navnlig naar der ingen
Hænder er. Med figurrige Komposition
gaae det langt sikkere. Det er Hovedes
Hænder Føddes Stilling. Kompositionen
de enkelte Typer. Baggrund med
Træer og Architektur og m.m. -

Men de stille mig flere Spørgsmaal
som jeg selv skal forsøge at besvare:

- 1 Jeg husker et grecoagtigt Portræt i Brera Milano, Murnaut har jeg ikke set hos mig. ogsaa flere i Prado, det gaar for. Tintoretto er, men jeg synes ikke de kan veere af ham. Ved at se dem paa dem flere Gange med Maanens mellemrum, opgav jeg dem. De er ikke fotografere -
- 2 De siger, at De ikke forstaa Dem paa Billards Teknik, ja at de helst vil have Dem udelukkende til Indtælling. Jeg mener, at det er nødvendigt at forstaa sig paa begge Dele. Da jeg er malet har jeg vel særlige Forudsæt, unge til at forstaa Teknikken. Men forøvrigt mener jeg noget andet vel Teknik end hvad Kunsthistorikere almindeligvis mener. Hvis min Baggrund kommer ud, vil De forstaa hvor stor Værdi den har.
- 3/ Hvorfor deres Portræt virker spansk, fordi det er malt i en Periode da Dragting Haarklipping var efter spansk Mode, og saa paa det lange smalle Ansigt. Men husk paa at den samme mode var ogsaa i Frankrig paa den Tid.

4) Det vigtige i at stille Dines Portræt
til Sammenligning med Galleriets
er en Folge af at Greco forandrede
sig overordentligt stærkt i Løbet
af ganske faa Aar. De har vel
sejpe det Greco's Portræt af den
vidskabsede unge Mand der er i Wien,
da det er gemt hen i Depotet. Det
bygger form for Galleriets, svarer
omkring til Perioden Döbner's Johannes
Henriksen. Og hvilken Forhøjelse er du
ikke i de to? Det er som en hel anden
Malers Arbejde i men det passer udover
det ind i Rækkefølgen og saa har vi Tradi-
tionen og den falske Signatur fra 1600
som en Bøzen for at det er af ham.

Det var vist alt.
Endelig maaske de ikke kaldte Galleriets
Portræt for en Rabbi. Manden er
ikke gode. Han hører til dem der er fra
den venetianske Type som vi endnu kan
se gaa igennem hos Gondolierne. Han kan
muligvis være fra en af de venetianske
Kolonier paa de græske Øer. Jeg har
haft Fotografier af ham med paa en Rejs
til Kreta og Grækenland og talt med
Grækerne derom.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Og til Slut, den saakaldte Grees
Klynge i München kendte jeg
jeg har Korrespondant med den
Meyer, Graefe er en gammel Ven af mig
og Ang L Meyer har jeg truffet ved et
Tilfælde. Kan stikke ihle Dykt.
Han har været i Spanien og holdt Foredrag
om Grees. Se kan jo nok tænke at
han ikke kan lide Spaniards noget.
I Spanien hved et hvedt, dannedt Menneske
kan Grees som sit Fæderland. Regner
man på Grees som et Menneske
i Diskussion om Grees, jeg vil ikke
sætte på Bredt hvad Spaniards mener
om hans Foredrag - Men denne
Klynge kaldes det bekendte militære
Deutschland ikke Alles? Og naar
man engang har sagt noget, man kan
blive vil med at sige det samme selv
om det er galt. ^{højest bestræbt} Der var en Mand
Der hed Zottmann ^{han levede en Bort}
om Bassari omes Kunst. Der var skone.
Naar jeg skrive til det Museum Dichtel
i Italien for at spørge ham ud, om
det kan være rigtig det Zottmann har
sagt, svarer Dichtel at den
ulykkelige Bort af Zottmann

Samma Zottmann tog sig over i et.
Trods det: Kristelig Kunst at
tillægge Grees en liden Række nye
Billeder han fandt på Galleriam.
Det var ikke et.
Saarvidt jeg ved har ingen af disse
Folk det Galleriet Portret. Det
er maaske netop at den Grund at
de kan henføre det til den spanske
Periode -
Men du har jo selv til at læse den
de vil og jeg tror jeg vil. Jeg skal
ikke ind lade mig på nogen Klynge
derengangs. Jeg skal nok tomme
sin Opbygning selvst. samme.

C/III/6 "Korrespondancer"